

ΑΥΞΑΝΕΣΘΕ ΚΑΙ ΠΛΗΘΥΝΕΣΘΕ...

Ο ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΗΣ ΓΗΣ ΤΟ ΕΤΟΣ 2.000 Μ. Χ.

ΑΠΟ ΤΑ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΤΟΥ Β' ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Τὸ Συνέδριον τοῦ Βελιγραδίου • Χιονοστιβάς ἀνθρώπων • Μᾶζαι καὶ
ψυχὴ • Συγκρουόμεναι ἀπόψεις • Τὸ βαθύτερον νόημα τῆς δημογρα-
φικῆς μεταβολῆς • Τρόφιμα, καύσιμα, οἰκίαι • Πληθυσμιακὸς ἔλεγχος.

Πρὸ δύο σχεδὸν αἰώνων, ἐν ἔτει 1788, ἐκυκλοφόρησεν εἰς Βρεταννίαν ἓν, λησμονηθὲν σήμερον, διδλὸν ὑπὸ τὸν τίτλον: «Δοκίμιον περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ πληθυσμοῦ ὡς αὕτη ἐπιδρά εἰς τὴν μέλλουσαν βελτίωσιν τῆς κοινωνίας». Συγγραφεὺς ἦτο ἓνας νεαρός, μόλις 22 ἐτῶν, λειτουργὸς τῆς ἀγγλικανικῆς ἐκκλησίας, ποὺ εἶχε προσφάτως βραβευθῇ ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Καίμπριτζ διὰ τὴν ἐξοχὸν ἐπίδοσίν του εἰς τὴν ἑλληνικὴν, εἰς τὴν λατινικὴν καὶ εἰς τὰ μαθηματικά. Ἐν τούτοις, ἡ πρώτη ἐκδοσίς ἐκεῖνη δὲν ἀνέφερε τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως, ὅστις δὲν ἦτο ἄλλος ἀπὸ τὸν περὶφημον Ὁυμᾶν Ροβέρτον Μάλθον (1766—1834), ὁ ὁποῖος δικαιοματικῶς καταλέγεται μεταξὺ τῶν κορυφαίων ἀπὸ τοὺς πρωτοπόρους τῆς οἰκονομικῆς θεωρίας.

Δὲν εἶναι τυχαῖον τὸ γεγονός, ὅτι εἰς τὴν πρώτην αὐτὴν ἐκδοσίν ὁ Μάλθος ἐπροτίμησε τὴν ἀνωνυμίαν. Διότι, καὶ εἰς τὸ πρόσφατον Δεύτερον Παγκόσμιον Πληθυσμιακὸν Συνέδριον εἰς τὸ Βελιγραδίον, οὐδεὶς ἐτόλμησε νὰ ἀναφέρῃ κἄν τὸ ὄνομα τοῦ μεγάλου ἀγγλοῦ οἰκονομολόγου. Καὶ ὁμως, ἡ σκιά τοῦ Μάλθου ὑπερίπτατο τοῦ Συνεδρίου καὶ τὴν παρουσίαν του ἠσθάνοντο ἔντονον οἱ συνελθόντες παρὰ τὰς ὁχθας τοῦ Σαύου καὶ τοῦ Δουνάβεως πολυάριθμοι πληθυσμιολογοὶ καὶ ἄλλοι εἰδικοί ἐπιστήμονες καὶ τεχνικοί.

Ὁ Μικογιάν, ἐρωτηθεὶς πρὸ ἐτῶν ἀπὸ ἀμερικανοῦς δημοσιογράφου εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας, «τί θὰ ἀπογίνει μὲ τὴν ἰλλυγιώδη αὐξησιν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Κίνας»; ἀπήντησε σιθυλλικῶς, ὅτι «ἔχομεν καὶ τοὺς πυραύλους».

— «Διὰ νὰ πληξέτε τὴν Κίναν;» ἠπώρησαν οἱ δημοσιογράφοι.

— «Ὁχι, ἀλλὰ διὰ νὰ τοὺς βοηθήσωμεν νὰ μεταναστεύσουν εἰς ἄλλα οὐράνια σώματα», ἀπεκρίθη ὁ εὐφυὲς ἀρμένιος σοβιετικὸς ἠγέτης.

Μόνον αὕτη ἡ λύσις δὲν συνεζητήθη κατὰ τὴν ἀνάλυσιν τῶν προβλημάτων τοῦ υπερπληθυσμοῦ εἰς τὸ Συνέδριον τοῦ Βελιγραδίου, τὸ ὁποῖον, παρὰ τὴν γεωγραφικὴν γειτνίασιν, ἐπέρασεν ἀπαράτητον σχεδὸν ἀπὸ ἑλληνικῆς σκοπιάς.

Κατωτέρω, ἀντλούμεν ἀπὸ τὰς ἐντυπώσεις τοῦ ἐκ τῶν συνόδων ἀμερικανοῦ κ. Μάρτιν ὡς τὰς ἐκθέτει εἰς τὸ δελτίον τῆς Παγκοσμίου Τραπεζῆς (Μάρτιος 1966):

Δὲν ἀπέχουμεν πολὺ, λέγει ὁ κ. Μάρτιν, τοῦ 21ου αἰῶνος μ.Χ. Ἡ ἱστορία ἐπιταχύνει τὸν ρυθμὸν τῆς προόδου καὶ παρατείνει τὴν διάρκειαν τοῦ βίου τῶν ἀνθρώπων. Ὅτι, ἄλλοτε ἦτο «διάρκεια ζωῆς», σήμερον, διὰ τὸν ἄνθρωπον τῆς Δύσεως, ἀποτελεῖ τὸ ἥμισυ μόνον τῆς διαρκείας ζωῆς.

Τὸ ἔτος 2000 μ.Χ. εἶναι προσιτώτερον εἰς ἡμᾶς ἀπὸ ὅσον ἦτο τὸ ἔτος 1800 διὰ τοὺς προπάτοράς μας τοῦ σωτηρίου ἔτους 1765.

Δὲν πρέπει, κατόπιν αὐτῶν, νὰ θεωρῇται ὡς πρόωρος ἡ ἐνασχόλησις — ἢ σοβαρὰ ἐνασχόλησις — μὲ προβλέψεις περὶ τῆς εἰκόνας, ἣν θὰ παρουσιάσῃ ὁ κόσμος κατὰ τὸ ἔτος 2000, καθὼς καὶ περὶ τῶν μεταβολῶν αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται ἤδη ἐν ἐξελίξει καὶ θὰ προσδιορίσουν ἐν καιρῷ τὸν χαρακτήρα τοῦ ἐπερχομένου αἰῶνος. Οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι, οἱ ἔχοντες ἡλικίαν κάτω τοῦ πεντηκοστοῦ καὶ ζῶντες εἰς τὰς δυτικὰς χώρας ἔχουν λαμπρὰν πιθανότητα νὰ ἀπολαύσουν τὴν ἐμπειρίαν τῶν μεταβολῶν αὐτῶν καί, ἐπὶ πλέον, νὰ εἶναι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον ἐνεργοὶ θεαταὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ 21ου αἰῶνος. Ὅθεν, ἅπαντες ἔχομεν ἐνδιαφέρον πλέον τοῦ ἀπλοῦ ἀκαδημαϊκοῦ διὰ τὰς προβλέψεις, τὰς γνώμας καὶ τὰς κρίσεις ἐκείνων, οἵτινες ἐπεδόθησαν εἰς τὴν μελέτην τῶν ἐπικειμένων μεταβολῶν.

Πῶς θὰ εἶναι ἡ ζωὴ εἰς τὴν στροφὴν τοῦ αἰῶνος; Κατὰ τί θὰ διαφέρουν αἱ συνθήκαι τότε ἀπὸ αὐτὰς ποὺ γνωρίζομεν τώρα; Βεβαίως, ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος θὰ ἀπετόλμα νὰ προγνώσῃ μικρὸν ἔστω μέρος τῶν μεταλλαγῶν καὶ τῶν ἐπιτροπῶν αἱ ὁποῖαι θὰ ἐπισυμβοῦν καὶ θὰ ἐπιδράσουν εἰς τὰ ἀνθρώπινα πράγματα κατὰ τὰς τρεῖς καὶ ἡμίσειαν δεκαετίας, αἱ ὁποῖαι μεσολαβοῦν μέχρι τῆς στροφῆς τοῦ αἰῶνος, θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι ἢ πολὺ σοφὸς εἴτε πολὺ διασπικτός. Διότι, τὰ γεγονότα, ἡ σημασία των, ἡ δημιουργία νέων σχημάτων καὶ ἡ ἑκτασις τῆς ποικιλίας τῶν ἀναριθμητῶν μεταβολῶν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ δώσουν ἄλλην εἰκόνα ἀπὸ τὰς φευγαλέας, πολυχρώμους, διαρκῶς ἐναλλασσομένας ὀπτικὰς ἐντυπώσεις ἐνὸς καλεῖδосκοπίου. Ἐν τούτοις, εἶναι δυνατὴ ἡ ἀσφαλὴς πρόγνωσις ἐνὸς θεμελιώδους γνωρίσματος τῆς ὅχι μακρινῆς αὐτῆς ἐποχῆς τοῦ μέλλοντος: Ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι δὲν θὰ ἐκραγοῦν ἕως τότε μείζονες πόλεμοι ἢ ὅτι δὲν θὰ γίνωνται πυρηνικαὶ ἐκρήξεις, αἱ ὁποῖαι θὰ ἐκμηδενίσουν μάζας μεγάλας τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς, ὁ πλανήτης μας θὰ ἔχῃ, τὸ ἔτος 2000 μετὰ Χριστόν, περισσότερον πληθυσμὸν ἀπὸ σήμερον.

«Χιονοστιβάς» ἀνθρώπων

Πολλοὶ παράγοντες, ὅπως ἡ προοδευτικὴ κάμψις τῆς θνησιμότητος — ὀφειλομένη κυρίως εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς ὑγιεινῆς, τὰ ἐμβόλια καὶ τὰ νέα φάρμακα — καθὼς καὶ

ή σημαντική άνοδος του αριθμού των γεννήσεων, συνέτειναν εν συνδυασμῷ εἰς τὴν μεγάλην αὐξησιν τοῦ πληθυσμοῦ εἰς ὅλον τὸν κόσμον, ἰδιαίτερως ὁμως εἰς τὰς ἀναπτυσσομένης περιοχάς.

Ἄλλοτε τὰ πράγματα ἦσαν ὅλως διαφορετικά: Ὁ πληθυσμὸς τῆς γῆς μετὰ δυσκολίας ἀνῆρχετο ἔρπων τὸν ἀνήφορον τῆς αὐξήσεως, καταπίπτων ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, εἰς ἐποχὰς ἐπιδημιῶν καὶ πείνης καὶ πολέμων (λοιμῶν, λιμῶν, σεισμῶν, καταποντισμῶν — κατὰ τὴν χαρακτηριστικὴν ἐκκλησιαστικὴν διατύπωσιν παρ' ἡμῖν ΣτΜ.). Συμφῶνως πρὸς τοὺς ἰσχύοντας ὑπολογισμοὺς, ὁ πληθυσμὸς τῆς γῆς ἐδιπλασιάσθη ἅπασι κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν 10.000 ἐτῶν τῆς προϊστορικῆς περιόδου, μετέπειτα δέ, κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους, ἐδιπλασιάζετο κάθε 2000 ἔτη. Ἐν τούτοις, ἀπὸ τοῦ 1850 μέχρι τοῦ 1950 — ἐντὸς ἐνὸς μόνον αἰῶνος — ὁ γήινος πληθυσμὸς ἐδιπλασιάσθη σήμερον δὲ διπλασιάζεται μὲ ρυθμὸν ἰλιγγιώδη: Κάθε 40 ἔτη!

Ἀλλὰ οὐτε αὐτοὶ οἱ ἀριθμοὶ δεικνύουν ἐπαρκῶς τὸ πραγματικὸν μέγεθος τῆς μεταβολῆς. Διότι, ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς αὐξήσεως τῶν κατοίκων τῆς γῆς, ἀπὸ τῶν προϊστορικῶν χρόνων, διὰ τῆς ἱστορικῆς περιόδου καὶ μέχρι τοῦ 1750 ἐκορυφώθη εἰς τὸ ὕψος τῶν 750 ἑκατομ. ἀτόμων. Σήμερον, κάθε 10 ἔτη προστίθενται 750 ἑκατομ. ἀνθρώπων εἰς τὸν παγκόσμιον πληθυσμὸν.

Ἡ αὐξησης τοῦ πληθυσμοῦ ὁμοιάζει μὲ πραγματικὴν χιονοστιβάδα, διαρκῶς ὀγκουμένην καὶ ἀκατάσχετον. Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς, μετὰξὺ τοῦ 1990 καὶ τοῦ 2000 μ.Χ. εἰς τοὺς κατοίκους τῆς ὕδρογειοῦ θὰ προστεθοῦν 1 δισ. (χίλια ἑκατομμύρια!) ἀνθρώπων.

Μᾶζαι καὶ ψυχῇ

Μολονότι ὑπερβολικοὶ εἶναι οἱ φόβοι, ὅτι συντόμως θὰ ὑπάρξη διὰ κάθε ἀνθρώπον διαθέσιμος χώρος ὀλίγων μόνον τετραγωνικῶν μέτρων ἐπὶ τοῦ πλανήτου μας, ἀλήθεια εἶναι ὅτι, μετ' ὀλίγων, ἕκαστος ἐξ ἡμῶν θὰ χρειασθῇ νὰ συνηθίσῃ εἰς τὸν «συναρπάξιμόν». Ἰδιαίτερως πικροὶ θὰ εἶναι οἱ πληθυσμοὶ πρωτίστως εἰς τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς Ἀσίας, εἰς μέγα μέρος τῆς Εὐρώπης καὶ ἀρκετὰ εἰς τὰς ἀνατολικὰς ἀκτὰς τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Θὰ μπορούσαμε νὰ παρομοιάσωμεν τὴν κατάστασιν μὲ τὴν περίπτωσιν διαρκούς αὐξήσεως τοῦ προσωπικοῦ μίας μεγάλης εταιρίας ποῦ ἔχει εἰς τὴν διάθεσιν τῆς ἑνα μέγαρον. Θὰ εὐρεθῇ τρόπος νὰ τακτοποιηθοῦν οἱ νεήλυδες, ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ κτίριον ἔχει σχεδιασθῇ διὰ νὰ περιλαμβάνῃ ὠρισμένον ἀριθμὸν προσώπων, θὰ παραστῇ ἀνάγκη νὰ «στριμωχθοῦν» οἱ ἑνοικοί. Κάθε φοράν δὲ ποῦ θὰ προσλαμβάνεται καὶ νέον προσωπικόν, θὰ πρέπει νὰ μάθουν νὰ «στριμωχθῶνται» ὁλονὲν καὶ περισσότερον.

Ἐὰν ὁ γήινος πληθυσμὸς σημειώσῃ αὐξησιν συμφῶνως μὲ τὰς προβλέψεις καὶ προστεθοῦν οὕτως ἄλλα 3.000.000.000 μέχρι τοῦ 2000 μ.Χ. δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι θὰ ἔχωμεν ὀλιγωτέραν ἄνεσιν ἐπὶ τῆς γῆς ἐν συγκρίσει μὲ τὴν σημερινὴν κατάστασιν.

Ὁ ὑπερπληθυσμὸς καὶ ἄλλα ἀποτελέσματα τῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ θὰ ἐπιδράσουν βαθέως εἰς τὸν βίον καὶ τὴν συμπεριφορὰν τῶν ἀνθρώπων. Ὁ λόρδος Φλόρεϋ, ὁμιλῶν ἐνώπιον τῆς Βρετανικῆς Βασιλικῆς Ἐταιρίας, ἀνέπτυξε τὰ ἐν λόγῳ ἀποτελέσματα κατὰ τὴν ἀπαχαιρτιστήριον διάλεξιν του ἐπὶ τῇ λήξει τῆς θητείας του ὡς προέδρου. Μεταξὺ ἄλλων, ἐτόνισε πόσον δυσάρεστον μορφήν θὰ προσλάβῃ ἡ διαβίωσις εἰς τὰς μεγαλοπόλεις. Προειδοποίησε τὸ ἀκρατήριόν του, ὅτι, συμφῶνως πρὸς διαρκῶς συσσωρευομένης ἀποδείξεις, θὰ ἀνακύβουν σκοτεινὰ καὶ δυσκαθόριστοι δυσκολίαι διανοητικῆς καὶ κοινωνικῆς προσαρμογῆς τοῦ πληθυσμοῦ πρὸς τὸ περιβάλλον, αἱ ὁποῖαι θὰ συνθέσσουν τὸ μεγαλύτερον τεχνολογικὸν πρόβλημα περὶ τὰ τέλη τοῦ αἰῶνος μας. Διὰ τὴν ἐπίλυσίν του θὰ χρειασθῇ νὰ συμπράξουν ὅλαι αἱ ἐπιστημονικαὶ μαθήσεις, ἀπὸ τῆς Οἰκονομικῆς μέχρι τῆς Ψυχολογίας.

Εἴμεθα ἐτοιμοὶ νὰ συνενώσωμεν τὰς δυνάμεις μας διὰ νὰ ἀντιμετωπίσωμεν τὸ καθήκον αὐτό; Μέχρι τοῦδε, οἱ εἰ-

διοκοὶ τῶν διαφόρων κλάδων δὲν ἐνδιέτριψαν ὅσον θὰ ἔπρεπε εἰς τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐρευνῆς ἄλλων κλάδων τοῦ ἐπιστητοῦ. Σήμερον ὁμως τὸ πρόβλημα ποῦ δημιουργεῖται ἀπὸ τὴν πληθυσμιακὴν αὐξησιν εἶναι τόσον μέγα, τόσον ἐπιτακτικόν, ὥστε βαρεῖται εἶναι αἱ εὐθύναι παντὸς κλάδου ἐπιστημόνων, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐπιτρέπουν εἰς τοὺς συναδέλφους τῶν ἄλλων ἐιδικότητων νὰ κοιτάζουν τί γίνεται εἰς τὴν ἰδικὴν τῶν γωνίαν. Ὑφίσταται ζωτικὴ ἀνάγκη συνθέσεως, ποῦ θὰ ἐπιτευχθῇ μὲ τὴν ὁργάνωσιν ὁμαδικῆς ἐργασίας διαφόρων ἐιδικότητων.

Ὁ συνδεδεασμένος σχεδιασμὸς ἐπιστημόνων προερχομένων ἀπὸ τὴν Οἰκονομικὴν, τὰς Κοινωνικὰς καὶ τὰς Φυσικὰς ἐπιστήμης θὰ εἶναι κατὰ τὴν περίοδον ἀπὸ τοῦ 1970 μέχρι 2000 ἴσης σπουδαιότητος μὲ τὸν οἰκονομικὸν σχεδιασμὸν κατὰ τὴν περίοδον ἀπὸ 1950 μέχρι 1970.

Συγκρουόμεναι ἀπόψεις

Ἡ Δευτέρα Παγκοσμία Πληθυσμιακὴ Συνδιάσκεψις, συνῆλθεν εἰς τὸ Βελιγράδιον (1965) καὶ ἀπηρτίσθη ἀπὸ ἐιδικῶν προερχομένων ἀπὸ διαφορετικοὺς κλάδους τῆς γνώσεως. Τοιοῦτοτρόπως, κατέστη δυνατόν νὰ ἐξετασθῇ τὸ μέγα πρόβλημα τῆς ἀνθρωπότητος ἀπὸ διαφόρους ὀπτικὰς γωνίας. Διὰ πολλοὺς ἀπὸ τοὺς συμμετασχόντας ἦτο ἡ πρώτη φορά καθ' ἣν συνειργάσθησαν μετὰ συναδέλφων τῶν ἄλλων κλάδων καὶ ἐιδικότητων καὶ μάλιστα ἐπὶ θέματος τοσαύτης σπουδαιότητος.

Ἡ φύσις τοῦ προβλήματος ἐξετέθη μὲ ὀλίγα ἀλλὰ συν-οπτικὰ καὶ παραστατικὰ λόγια, ἐπιγραμματικῶς, ἀπὸ τὸν πρόεδρον τῆς Παγκοσμίου Τραπέζης κ. Georges D. Woods, εἰς τὸ μήνυμα ποῦ ἀπηύθυνεν πρὸς τὴν Ἐτησίαν Συνέλευσιν τοῦ Συμβουλίου τῶν Διοικητῶν τὸν Ὀμίλου τῆς Παγκοσμίου Τραπέζης καὶ τοῦ Διεθνούς Νομισματικοῦ Ταμείου τὴν 27 Σεπτεμβρίου 1965:

«Τὸ ζήτημα εἶναι», εἶπεν, «πῶς θὰ ταῖσωμεν τόσα στόματα, πῶς θὰ εὐρεθῇ τρόπος οἱ ἀνθρώποι αὐτοὶ νὰ ἀποκτήσουν ὑποφερτὴν στέγην καὶ πῶς θὰ μπορέσωμε νὰ τοὺς μορφώσωμεν καὶ νὰ τοὺς κάνωμεν σιγὰ - σιγὰ παραγωγικοὺς».

Περαιτέρω, ἐτόνισεν ὅτι «ὁ πελώριος ὄγκος τῶν προβλημάτων τῆς ὑπαναπτύξεως ἐξακολουθεῖ νὰ γίνεται μεγαλύτερος» καὶ ὅτι, «τὰ προβλήματα ποῦ τὸν σχηματίζουν δὲν εἶναι δεκτικὰ βραχυπροθέσμιαν λύσεων» ἀπαιτοῦντα προσπάθειαν παρατεταμένην καὶ μακρόπνοον.

Ἀκριβῶς ὁ προβληματισμὸς αὐτὸς ἀπετέλεσε τὸ κεντρικὸν θέμα τῆς Συνδιασκέψεως τοῦ Βελιγραδίου. Τὸ ἐπιγραμματικῶς συζητήσεων περιελάμβανε τὴν ἐξέτασιν πορισμάτων τῆς ἐρευνῆς, τὴν μελέτην τῶν διαστάσεων τοῦ προβλήματος ποῦ ὀρθοῦται ἐνώπιον τοῦ κόσμου, τὴν κριτικὴν ἐπισκόπησιν τῶν ἀπόψεων αἱ ὁποῖαι διευτυπώθησαν κατὰ καιροὺς ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν δυνατότητα λύσεων ποῦ θὰ μετέβαλον τὴν κατάστασιν. Πάντα ταῦτα ἀνεπτύχθησαν ἐν συναρτήσει πρὸς τὸν σκοπὸν ἐξασφαλίσεως τῆς τροφῆς, τῆς στέγης, τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τῆς ἀπασχολήσεως τῶν ἀνὰ τὸν κόσμον ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν τῆς παρούσης καὶ τῆς ἐπομένης γενεᾶς.

Εἶναι προφανές ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῇ ὁμοφωνία τῶν μετασχόντων τῶν συνεδρίου, δεδομένου ὅτι εἰς αὐτὸ ἔλαβον μέρος 900 ἐμπειρογνώμονες διαφόρων ἐιδικότητων καὶ διαφορετικῆς ἐθνικότητος καὶ ἀνεγνώσθησαν ἡ ἀνεκοινώθησαν 500 μελετήματα, ἀναγόμενα εἰς τοὺς πλεόν ποικίλους κλάδους ἐρευνῆς, ἀπὸ τὸ ζήτημα τῆς ἐπαρκείας τῶν ὀρυκτῶν καὶ καυσίμων διὰ τὴν διογκουμένην ἀνθρωπότητα, μέχρι τῆς ἱστορίας τοῦ γήινου πληθυσμοῦ.

Ἐν τούτοις, ὑπῆρξαν ὠρισμένα θεμελιώδη σημεία ἐπὶ τῶν ὁποίων αἱ γνώμαι συνέπεσαν: Ἐγένετο δεκτὸν ὅτι ὁ πληθυσμὸς τῆς ὕδρογειοῦ θὰ ἐξακολουθήσῃ αὐξανόμενος μὲ ταχύν ρυθμὸν, οὕτως ὥστε ἐν ἔτει 2000 μ.Χ. θὰ κατοικοῦν τὴν γῆν 6.000.000.000 (ἕξ δισεκατομμύρια) ἀτόμων, δηλαδὴ ἀριθμὸς διπλάσιος τοῦ σημερινοῦ. Συνεφώνηθη ἐπίσης, ὅτι τὸ ποσοστὸν τῆς θνησιμότητος εἰς τὰς ἀναπτυσσομένης περιοχὰς θὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ σημειώνῃ

σταθεράν μείωσιν, ἐνῶ, ὅμως, ὁ ρυθμὸς αὐξήσεως τῶν γεννήσεων δὲν θὰ παύσῃ ἀνερχόμενος τουλάχιστον κατὰ τὴν περίοδον διαρκούσης τῆς ὁποίας θὰ ἐλαττοῦνται αἱ θνησιμότητες. Ἄλλο σημεῖον ὁμογενείας ὑπῆρξεν ἡ διαπίστωσις ὅτι, εἰς ὠρισμένας περιοχάς, ὅπου ἤδη ὁ πληθυσμὸς εἶναι πυκνότερος καὶ δὴ εἰς τὴν Ἀσίαν, θὰ ἐξακολουθήσῃ ἡ αὐξήσις αὐτοῦ, ἐνῶ ἐκ παραλλήλου τὰ μέσα διατροφῆς δὲν θὰ δυνήθουν νὰ παρακολουθήσουν τὴν ἐξέλιξιν αὐτῶν. Ἐπίσης τὰ ἀστικά κέντρα θὰ συνεχίσουν ἀναπτυσσόμενα εἰς πόλεις - μαμουθ μὲ συνέπειαν τὴν ἐμφάνισιν ὀξυτάτων προβλημάτων φύσεως συγκοινωνιακῆς, ὑγειονομικῆς καὶ οἰκιστικῆς. Αἱ φυσικαὶ πρώται ὕλαι, αἱ ὁποῖαι σήμερον ἐξοδεύονται μετὰ σπατάλης θὰ ἀποδοῦν σπάνια. Ἐὰν συνεχισθῇ ἡ τοιαύτη σπάταλος κατανάλωσις δὲν θὰ δραδύνῃ ὁ χρόνος καθ' ὃν δὲν θὰ εἶναι πλέον δυνατὴ ἡ συγκράτησις τῆς κατὰ κεφαλὴν κατανάλωσός εἰς τὸ σημερινὸν τῆς ὕψους. Ἐν τῷ μεταξύ, ἐπιβάλλεται νὰ ἐξευρεθῶν νέα ὑποκατάστατα ὑλικά καὶ ταυτοχρόνως, νὰ καταστή ὀρθολογικότερα ἡ κατανάλωσις καὶ χρησιμοποίησις αὐτῶν. Μερικὰ ἀπὸ τὰ ὀρυκτὰ ποὺ διαθέτουμεν σήμερον θὰ ἐξφανισθῶν, ἀλλὰ ἐν πάσῃ περιπτώσει, δὲν συμμερίσθησαν ὅλοι οἱ σύνεδροι τῆν ὑπὸ πολλῶν ἐκφρασθεῖσαν γνώμην, ὅτι θὰ ἀναγκασθῶμεν νὰ μιμηθῶμεν τὰ ψάρια, ἀναζητοῦντες τὴν τροφὴν μας εἰς τοὺς ὠκεανούς (καὶ συγκεκριμένως, εἰς τὴν ὑποβρυχίαν χλωρίδα).

Ποῖον τὸ νόημα τῆς δημογραφικῆς μεταβολῆς;

Τὸ ἥμισυ τοῦ χρόνου τῶν συνεδρῶν ἀφιέρωθι εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ ζητήματος τῆς δημογραφικῆς ἀλλαγῆς, καὶ τὸ ὑπόλοιπον διετέθη εἰς τὴν μελέτην τῶν οικονομικῶν καὶ κοινωνικῶν συνεπακολλούτων τῆς ἐξελίξεως τοῦ δημογραφικοῦ ζητήματος.

Ἡ διάστασις γνωμῶν ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν πιθανότητα μεταβολῶν εἰς τὰ ποσοστὰ θνησιμότητος καὶ γεννητικότητος ὑπῆρξε πολὺ μικρότερα ἀπὸ τὰς διχογνωμίας ποὺ ἐνεφανίσθησαν σχετικῶς μὲ τὴν οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν ἀποψιν τῆς μεταβολῆς.

Εἶναι ἀξιοσημείωτον ὅτι δὲν ἐπεκράτησε καμμία ἀπὸ τὰς ἐκφρασθεῖσας γνώμας ὡς πρὸς τὰς συνεπείας τῆς αὐξησεως τοῦ πληθυσμοῦ ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

Πολλοὶ ὑπεστήριξαν ὅτι ἡ ἀνοδος τοῦ πληθυσμοῦ θὰ ἐλαττώσῃ τὰ εἰσοδήματα, ἐφ' ὅσον τὰ περιορισμένα ἤδη μέσα διατροφῆς καὶ διαδίστασις θὰ τὰ μοιράζονται περισσότερα πρόσωπα, τὰ πλείστα τῶν ὁποίων θὰ εἶναι ἐξηρημένα (ἀνήλικα, μὴ ἐργαζόμενα, ἢ ὑπερήλικες ἀναπασχόμενοι).

Ἄλλοι ἐμπεριόγνωμονες, ἰδιαίτερος δὲ οἱ ἐκ τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως, ὑπεστήριξαν τὴν ἀντίθετον ἀποψιν, ὅτι ὁ ἡυξημένος πληθυσμὸς ἀνέκαθεν ὑπεδοήθησεν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν καὶ προέβαλον ἐπιχειρήματα ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως τῆς Εὐρώπης. Οἱ Ῥώσοι, γενικῶς, ὠμίλησαν μετ' ἐμπιστοσύνης ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἱκανότητα τοῦ οἰκονομικοῦ καὶ πολιτικοῦ συστήματος τῶν νὰ ἀπασχολῇ μεγαλυτέρας μάζας ἀνθρώπων καὶ νὰ δελτιώσῃ τὸ βιοτικὸν τῶν ἐπιπέδων.

Ἄλλα δὲν εἶναι μόνον ἡ αὐξήσις τοῦ πληθυσμοῦ καθ' ἑαυτήν, ἥτις ἐπηρεάζει τὴν οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν ἀνάπτυξιν, ἀλλὰ καὶ ἡ γεωγραφικὴ ταύτης κατανομή. Ἡ ἀστυφιλία δὲν εἶναι πλέον ἀπλόον ρεῦμα κινήσεως πρὸς τὰς πόλεις ἀλλὰ ὁμοιάζει, κατὰ τὸ μάλλον ἢ ἥττον, μὲ χειμάρρον. Σταθερὸν ἐπίσης φαινόμενον εἶναι ἡ διαρκὴς μετανάστευσις, ἰδίως, ὅπως εἶναι φυσικόν, ἀπὸ τὰς πτωχὰς πρὸς τὰς πλουσιωτέρας χώρας. Ἡ ζήτησις ἐργασίας εἰς τὰς ἀνεπτυγμένας χώρας ἐπενεργεῖ ὡς μαγνήτης, ἡ δὲ ἀνάπτυξις τῶν συγκοινωνιῶν καὶ μάλιστα τῶν αεροπορικῶν, ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν προσιτότητα τῶν ναύλων καὶ κομίστρων, συντείνει εἰς τὴν ἀνταπόκρισιν πρὸς τὴν ζήτησιν ταύτην.

Αἱ πτωχαὶ χώραι προσδίδουν μετὰ δυσαρρεσκείας πρὸς τὴν τάσιν μεταναστεύσεως, διότι ἀποστερεῖ αὐτὰς τῶν ὑ-

πηρεσιῶν εἰδικευμένων ἐργατῶν καὶ ἄλλων ἐπαγγελματιῶν ἐνῶ ἀφήνει εἰς τὸν τόπον τοὺς ἀνειδικεύτους. Οἱ μετανάστασις ἐνισχύουν τὸ ἀπόθεμα εἰδικευμένης ἐργασίας τὸ ὁποῖον κατέχουν ἤδη εἰς σημαντικὸν βαθμὸν αἱ ἀνεπτυγμένα χώραι ὁμοῦ μετ' ὑψηλοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου. Ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις αὐτάς, αἱ ἀναπτυσσόμεναι χώραι ἀδυνατοῦν νὰ συγκροτήσουν ἴδιον σῶμα πραγματικῶς εἰδικευμένων ἐργατῶν, ἐνεκα τῆς ἐπιδράσεως τῶν ἀρνητικῶν αὐτῶν παραγόντων.

Κατὰ τινὰ γνώμην, πρέπει νὰ παρέχωνται εἰδικὰ κίνητρα ὑπὸ τῶν ἐνδιαφερομένων νὰ συγκρατήσουν πρόσωπα διαθέσιμα σπάνια προσόντα, μὲ καθορισμὸν κλίματος ἀποδοχῶν ἀναλόγου πρὸς τὰς ὑπὸ τοῦ Ὄργανισμοῦ Ἡνωμένων Ἐθνῶν παρεχομένας ἀμοιβὰς πρὸς τοὺς παρ' αὐτοῦ ἀπασχολουμένους εἰδικούς, ἐπίσης δὲ καὶ μετὰ τὴν θέσπισιν ὠρισμένων προνομίων ὑπὲρ τῶν πολυτιμωτέρων ἀπὸ αὐτοὺς ὥστε νὰ παραμένουν εἰς τὴν χώραν τῶν. Ἡ ἰδέα αὕτη ἐχαιρετίσθη μετὰ μεγάλου ἐνθουσιασμοῦ ἀπὸ τοὺς εἰδικούς τεχνικούς καὶ ἐπιστήμονας καὶ δὲν ἐφάρνη νὰ εὐχαρισθῇ ἰδιαίτερος τοὺς προερχομένους ἐκ τῶν ἀνεπτυγμένων καὶ μετ' ἐξήτασιν. Ἐν τούτοις κανεὶς δὲν ἐξήτασε, πῶς θὰ κατορθωθῇ ἡ χρηματοδότησις τοιαύτης πολιτικῆς. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, κατὰ τὰ δεδομένα ποὺ ἐξετέθησαν εἰς τὴν Συνδιάσκεψιν προφανῶς εἶναι πῶς ἡ ἀνισομέρεια αὕτη θὰ ἐνταθῇ κατὰ τὰς προσεχεῖς ὀλίγας δεκαετίαι.

Τρόφιμα, καύσιμα, οἰκία

Ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὑπεστηρίχθη ἡ ἄποψις, ὅτι ἐὰν δὲν περιορισθῇ ὁ πληθυσμὸς, μᾶζαι ἀνθρώπων θὰ ἀρχίσουν κυριολεκτικῶς νὰ ἀποθνήσκουν ἀπὸ τὴν πείναν. Ἄλλοι ἐκ τῶν συνεδρῶν ὑπερημύνθησαν τῆς ἀντιθέτου ἀκριβοῦς ἀπόψεως. Ἡ γῆ, εἴπον, δύναται νὰ διαθρήψῃ πληθυσμὸν τουλάχιστον τριπλάσιον τοῦ σημερινοῦ, χάρις εἰς τὴν χρησιμοποίησιν δελτιωμένων καλλιεργητικῶν μεθόδων, τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ὑδατίνων πόρων καὶ ὠρισμένων φυτικῶν εἰδῶν μεγάλης ἀποδόσεως. Ὅταν, προσέθεσαν, οἱ πόροι αὐτοὶ θὰ πλησιάζουν τὸ ὄριον ἐξάντησεως ἢ δταν ὁ ὑπερπληθυσμὸς θὰ τοὺς καταστήσῃ ἀνεπαρκεῖς, οἱ ἐπιστήμονες θὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ δημιουργήσουν τεχνητὰς τὴν φυτοσύνθεσιν τῇ βοήθειᾳ τῆς ἡλεκτρικῆς ἐνεργείας. Τοῦτο σημαίνει ὅτι θὰ ὑπάρχουν πλέον πραγματικῶς ἀνεξάντητοι δυνατοὶ παραγωγῆς.

Ἀνεξαρτήτως τῶν ἀντιμαχομένων αὐτῶν προοπτικῶν ἀπόψεων, δέδοται εἶναι ὅτι, ἐν ἔτει 2000 μ.Χ., αἱ εἰς τρόφιμα ἀνάγκαι τῶν ἀναπτυσσομένων περιοχῶν θὰ ἔχουν τετραπλασιασθῇ ἐν συγκρίσει μὲ τὰς ἡμερινάς, διὰ δὲ τὸ σύνολον τοῦ κόσμου θὰ ἔχουν τετραπλασιασθῇ κατὰ προσέγγισιν πάντοτε. Εἰδικώτερον, αἱ καταναλωτικαὶ ἀνάγκαι εἰς πρωτεΐνην —δηλαδὴ εἰς λευκοματούχους οὐσίας— θὰ ἔχουν φθάσει, περίπου, εἰς τὸ ἐξαπλάσιον τῶν τωρινῶν.

Ἄλλα δὲν εἶναι μόνον εἰς τρόφιμα αἱ ἀνάγκαι τῆς ὑπεραξιομένης ἀνθρωπότητος. Οἱ γεωλόγοι καὶ εἰδικῶν ὀρυκτολόγοι ἐξεδήλωσαν ἀνησυχίας ὡς πρὸς τὴν ἐπάρκειαν τῶν γηίνων ἀποθεμάτων εἰς καύσιμα καὶ ὀρυκτὰ, ἐὰν συνεχισθῇ ὁ σημερινὸς ρυθμὸς κατανάλωσός. Συμφώνως πρὸς ὠρισμένους ὑπολογισμούς, ἀπὸ τοῦ 1930 μέχρι σήμερον κατηναλώθη ἀνθραξ ἴσος τῆς ἥμισυ τῆς ὀλικῆς κατανάλωσός ἀπὸ τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος μέχρι τοῦ ἑκτον ἐκείνου. Ἀφ' ἑτέρου, ἐπεσημάνθη ὁ κίνδυνος πλάνης διὰ τὴν περίπτωσιν καθ' ἣν διὰ τὴν πρόβλεψιν τῶν μελλοντικῶν ἀναγκῶν κατανάλωσός ὠρισμένων καυσίμων καὶ ἄλλων προϊόντων τοῦ ὑπεδάφους, θὰ ἐχρησιμοποιούντο ὡς βάσις τοῦ ὑπολογισμοῦ μόνον οἱ —ὕψηλοί, ἔστω— ἀριθμοὶ τῆς ἡυξημένης κατανάλωσός τῶν τελευταίων ἐτῶν. Βέβαια, ἡ πυρηνικὴ ἐνέργεια ἀνεγνώρισθῃ ὡς δυναμένη νὰ ἀποδῇ μία ἀπὸ τὰς μεγάλας διαθέσιμους ἐνεργειακὰς πηγὰς ποὺ θὰ προσφέρῃ τεραστίαν ὑπηρεσίαν εἰς τὴν προσπάθειαν διὰ τὴν ἀνοδὸν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν μαζῶν. Ἐν τούτοις, κατὰ γενικὴν μεταξὺ τῶν εἰδικῶν τῆς

Συνδιασκέψεως αντίληψιν, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐξακολουθήσῃ ἡ παρατηρούμενη σπατάλη τῶν ὑφισταμένων πρώτων ὕλων καὶ πηγῶν ἐνεργείας.

Ἰδιαίτερας προσοχῆς, ἐξ ἄλλου, χρήζει καὶ τὸ πρόβλημα οἰκισμού τῶν προσθητῶν 3 δισεκατομμυρίων ἀνθρώπων, ὁμοῦ μὲ τὸ ζήτημα τῆς ἀξιοποίησεως τῶν δεξιοτήτων καὶ ταλάντων τῶν. Ἐὰν τὰ εἶδη διατροφῆς ἀρχίσουν νὰ παράγονται μᾶλλον εἰς τὰ ἐργοστάσια, παρὰ εἰς τοὺς ἀγρούς καὶ ἐφ' ὅσον ἀνακαλυφθῶν νέαι ἢ ἐφευρεθῶν καὶ ἄλλαι τεχνιταὶ (ὑποκατάστατοι) ὕλαι, τὰ 6 δισεκατομμύρια κατοίκων τοῦ 2000 μ.Χ., (ἐκ τῶν ὁποίων 2.400.000.000 θὰ εἶναι παιδιὰ, ἔχοντα ἀνάγκην φροντίδος καὶ ἐκπαιδεύσεως) δὲν θὰ πεινάσουν καὶ δὲν θὰ μείνουν δίχως στέγην, θὰ ἔχουν ἐπίσης τὴν δυνατότητα νὰ ταξιδεύουν, νὰ μετακινούνται ἀπὸ τόπου εἰς τόπον χάριν ἐργασίας ἢ ψυχαγωγίας.

Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ διευκολύνσεως τῶν προβλέψεων χρησιμοποιοῦνται ἀκόμη καὶ παρατηρήσεις τῆς ζωολογίας. Οὕτω π.χ. ἐλέχθη ὅτι ἡ γεννητικότης τῶν ζῴων ποὺ διαβίου κατὰ μεγάλα πλήθη ὑφίσταται κάμψιν. Ἐν τούτοις δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ συναγάγῃμεν ἐν συμπεράσματι, ὅτι καὶ τῶν ἀνθρώπων ἡ γεννητικότης θὰ ὑφίσταται κάμψιν ἐφ' ὅσον συμβαίνει κατὰ μάζας.

Πληθυσμιακὸς ἔλεγχος

Γενικὴ ὑπῆρξεν ἡ σκέψις, ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ ἐξετασθῇ ἐὰν καὶ ποῖα μέτρα θὰ ἦτο ὀρθὸν νὰ ληφθῶν διὰ τὸν περιορισμὸν τῆς αὐξητικῆς τάσεως τοῦ πληθυσμοῦ. Πρὸς τοῦτο συνεζητήθησαν καὶ ἀνελύθησαν ὅλαι αἱ μέθοδοι τοῦ λεγομένου «οἰκογενειακοῦ σχεδιασμοῦ». Ἐν τούτοις, φαίνεται ὅτι τὸ πρόβλημα ἀνήκει μᾶλλον εἰς τὸν προγραμματισμὸν μέτρων διοικητικῆς δελτιώσεως καὶ διαφωτίσεως τοῦ πληθυσμοῦ παρὰ εἰς τὴν μεθοδολογίαν. Ἐνταῦθα προέχουν ζητήματα πολιτιστικά καὶ κοινωνικά. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἐτονίσθη μετ' ἐμφάσεως, ὅτι οὐδὲν πρόγραμμα «οἰκογενειακοῦ σχεδιασμοῦ» θὰ ἔπρεπε νὰ θεωρηθῇ ὡς ὑποκατάστατον τοῦ προγραμματισμοῦ διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν. Μὲ ἄλλους λόγους, ἡ προσπάθεια διὰ τὴν αὐξήσιν καὶ τὴν καλλιτέραν κατανομήν τῶν οἰκονομικῶν δὲν πρέπει ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ νὰ ἀνασταλῇ καὶ εἰς τὴν θέσιν τῆς νὰ ὑποκατασταθῇ πολιτικὴ περιορισμοῦ τῶν γεννήσεων, μὲ τὴν σκέψιν ὅτι τοιοῦτοτρόπως θὰ ἀνέλθουν τὰ ποσοστὰ τοῦ κατὰ κεφαλὴν εἰσοδήματος καὶ θὰ ἐπιταχυνθῇ —φαινομενικῶς ὁμως— ἡ ἀνάπτυξις ἢ ἡ ἀνοδος τοῦ βιοτικού ἐπιπέδου.

Τὸ πνεῦμα τῆς Συνδιασκέψεως ἐστράφη ὅχι τόσο πρὸς τὴν ἀναζήτησιν ἢ ἐκτίμησιν τρόπων περιορισμοῦ τῆς πλη-

θυσιακῆς αὐξήσεως, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκινήθη πρὸς τὴν ἐξεύρεσιν τῶν τρόπων ποὺ θὰ ἐξασφαλίσουν τὰ ἀπαραίτητα εἰς τοὺς πληθυσμικούς κατοίκους τοῦ πλανήτου μας. Μεγάλῃ ἐμπιστοσύνῃ ἐπρυτάνευσε κατὰ τὰς συζητήσεις, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς προσχρηστικὰς ἱκανότητας τοῦ ἀνθρώπου, καθὼς καὶ διὰ τὰς εὐρείας δυνατότητας ποὺ διανοίγονται εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν.

Οὐχ ἥττον ὑπῆρξεν ἐν ἀπογοητευτικὸν σημεῖον: Πλήρης ἀσυμφωνία ὡς πρὸς τὰς μεθόδους διὰ τῶν ὁποίων θὰ πρέπει νὰ ἐπιδιώκεται ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις. Κατεδείχθη ὅτι πολὺ ὀλίγα γνωρίζομεν περὶ τῶν πραγματικῶν αἰτίων τὰ ὁποῖα ἐπέφερον τὴν αὐξήσιν τῆς οἰκονομίας κατὰ τὸ παρελθόν, ὥστε νὰ μὴ εἶναι δυνατόν νὰ συναγάγῃμεν ἀξιόλογα πρακτικὰ συμπεράσματα διὰ τὸ παρὸν καὶ διὰ τὸ μέλλον. Ὅ,τι ὑπάρχει ἀπὸ τὴν μεθοδολογίαν τῆς ἀναπτύξεως εἶναι μερικαὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἀόριστοι κατευθυντήριοι γραμμαὶ καὶ τίποτε περισσότερον. Οὕτω, πολλοὶ ἀπὸ τοὺς συνέδρους ἐξέφρασαν τὴν ἀνησυχίαν τῶν διὰ τὴν πολὺτροπὸν διχοστασίαν τῶν ἀπόψεων ὡς πρὸς τὸ μέγα τοῦτο ζήτημα.

Εἶχεν ὀρθῶς προβλέψει ὁ Μάλθος ;

Παρὰ ταῦτα δυνάμεθα πλέον νὰ προβλέψωμεν μερικὰς ἀπὸ τὰς μεταβολὰς ποὺ θὰ ἐπέλθουν εἰς τὸν πλανήτην ἐν ἔτει 2000 μ.Χ. Πρόκειται, ὡς ἐξ ὑπαρχῆς ἐσημειώσαμεν, περ μεταβαλλομένων καλειδοσκοπικῶν εἰκόνων.

Κατ' ἀρχήν, ὁ κόσμος τοῦ 2000 θὰ εἶναι ὁ ἐφιάλτης τῶν πολεοδόμων. Τὰ κυριώτερα πολεοδομικὰ προβλήματα θὰ προκύπτουν ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ὁ σχεδιασμὸς καὶ ὁ προγραμματισμὸς τοῦ οἰκισμού θὰ χρειάζεται περισσότερον εἰς ὑπερπυκνωτικῶν χωρῶν, εἰς τὰς ὁποίας ὁμως δὲν θὰ ὑπάρχουν τὰ ἀναγκαῖα οἰκονομικὰ μέσα καὶ οἰκονομικὰ ἐφόδια διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς δεοῦσης πολεοδομικῆς πολιτικῆς.

Τρόφιμα θὰ ὑπάρχουν εἰς μεγαλυτέρας ποσότητες ἀλλὰ θὰ παράγονται κατὰ διαφορετικούς τρόπους ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ τώρα γνωρίζομεν.

Θὰ ἔχουν ἐμφανισθῇ νέαι θεωρίαι περὶ ἀναπτύξεως καὶ νέαι μέθοδοι προόδου. Ἡ πολιτικὴ καταπολεμήσεως τῶν ἀσθενειῶν ἐνδέχεται νὰ κάμψῃ τὸν διοικητικὸν μηχανισμόν καὶ οὕτω νὰ προκαλέσῃ αὐξήσιν τῆς θνησιμότητος. Ἀλλὰ τεράστια θὰ εἶναι αἱ ὑπηρεσίαι ποὺ θὰ προσφέρῃ ἡ ἐπιστημονικὴ καὶ τεχνολογικὴ ἐξέλιξις.

Ἐν τούτοις, ὁμως ἓνα πρᾶγμα εἶναι βέβαιον: Ἐκεῖ ὅπου τώρα μένει ἓνας ἄνθρωπος θὰ παλαίουν δύο διὰ τὴν αὐτὴν θέσιν ὑπὸ τὸν ἥλιον.

X. A.

ΜΗ ΛΗΣΜΟΝΕΙΤΕ

Νὰ φροντίσετε διὰ τὴν ΒΙΒΛΙΟΔΕΞΙΑΝ τῶν εἰς χεῖρας σας τευχῶν τοῦ
ΜΕΓΑΛΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ
(ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ)

Οἱ ἐν Ἀθήναις, Πειραιεῖ καὶ εἰς τὰ πλησίον μέρη συνδρομηταὶ μας, δύνανται νὰ προσκομίσουν πρὸς βιβλιοδέτησιν τὴν σειρὰν τευχῶν εἰς τὰ Γραφεῖα μας. Οἱ εἰς τὰς ἐπαρχίας, ἡμπορὺν νὰ προμηθευθῶν ἐκ τῶν Γραφείων μας εἰδικὰ καλύμματα βιβλιοδετήσεως. Διαθέτομεν ἐπίσης προστατευτικὰ καλύμματα καὶ πολυτελῆ κυτία πρὸς φύλαξιν τῶν τευχῶν τοῦ ἐν ἐξελίξει τόμου.